

Zaak C-49/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

1 februari 2023

Verwijzende rechter:

Satversmes tiesa (Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

31 januari 2023

Verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa:

AZ

1Dream OÜ

Produktch Engineering AG

BBP

Polaris Consulting Ltd

Verwerende partij:

Latvijas Republikas Saeima (Letland)

Voorwerp van het hoofdgeding

Beoordeling van de verenigbaarheid van artikel 631, lid 3, van de Kriminālprocesa likums (Letse wetboek van strafvordering) met artikel 92, eerste volzin, van de Latvijas Republikas Satversme (grondwet van de Republiek Letland).

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

De verwijzende rechter wenst op de grondslag van artikel 267 VWEU te vernemen: i) of de bepaling inzake de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen rechterlijke beslissingen in zaken betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen zoals aan de orde in het hoofdgeding, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/42/EU en kaderbesluit 2005/212/JBZ valt; ii) of het begrip „confiscatiebevel” zowel betrekking heeft op rechterlijke beslissingen waarbij wordt verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en de confiscatie ervan wordt gelast, als op beslissingen waarbij de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen wordt beëindigd; iii) of een regeling die de personen die een band hebben met de voorwerpen geen recht van beroep tegen confiscatiebevelen toekent, in overeenstemming is met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en richtlijn 2014/42; iv) of, ingeval de betrokken bepaling als onverenigbaar met het Unierecht moet worden beschouwd, de rechtsgevolgen ervan in stand kunnen worden gelaten tot het door de verwijzende rechter vast te stellen moment.

Prejudiciële vragen

1.1. Valt een nationale regeling op grond waarvan een nationale rechter uitspraak doet over de confiscatie van de opbrengsten van een misdrijf in een afzonderlijke procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen die van de strafrechtelijke hoofdprocedure is afgescheiden voordat is vastgesteld dat er een strafbaar feit is gepleegd en iemand daaraan schuldig is bevonden, en op grond waarvan de confiscatie plaatsvindt op basis van stukken van het strafdossier, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/42, met name artikel 4 ervan, en van kaderbesluit 2005/212, met name artikel 2 ervan?

1.2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, moet het begrip „confiscatiebevel” in de zin van richtlijn 2014/42, met name artikel 8, lid 6, tweede volzin, ervan, dan worden geacht niet alleen betrekking te hebben op rechterlijke beslissingen waarbij wordt verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en de confiscatie ervan wordt gelast, maar ook op beslissingen waarbij de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen wordt beëindigd?

1.3. Indien de tweede vraag ontkennend wordt beantwoord, is een regeling die niet voorziet in het recht van personen die een band hebben met de voorwerpen om beroep in te stellen tegen een confiscatiebevel, verenigbaar met artikel 47 van het Handvest en met artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42?

1.4. Moet het beginsel van voorrang van het Unierecht aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat het grondwettelijk hof van een lidstaat dat een nationale, met het Unierecht onverenigbaar verklaarde regeling constitutioneel moet toetsen, verklaart dat het rechtszekerheidsbeginsel van toepassing is en de rechtsgevolgen van die regeling tijdelijk in stand blijven, te weten tot het in de

beslissing van die rechter vastgestelde tijdstip waarop de litigieuze bepaling ophoudt rechtsgevolgen te sorteren?”

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”): artikel 47, eerste alinea en tweede alinea, eerste volzin.

Kaderbesluit 2005/212/JBZ van de Raad van 24 februari 2005 inzake de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, alsmede van de daarbij gebruikte hulpmiddelen en de door middel daarvan verkregen voorwerpen (hierna: „kaderbesluit 2005/212”): overweging 10 en artikelen 1, 2 en 4.

Richtlijn 2014/42/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie (hierna: „richtlijn 2014/42”): overwegingen 9, 15, 22 en 38 en artikel 1, lid 1, artikel 2, punt 4, artikel 3, artikel 4 en artikel 8, leden 1 en 6.

Rechtspraak

Advies van het Hof van Justitie van 8 maart 2011, 1/09 (Ontwerpovereenkomst betreffende het gerecht voor het Europees en het gemeenschapsoctrooi), EU:C:2011:123, punt 84.

Arrest van het Hof van Justitie van 19 maart 2020, Agro In 2001, C-234/18, EU:C:2020:221, punten 56 en 57.

Arrest van het Hof van Justitie van 28 oktober 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, punten 36, 37 en 41.

Arrest van het Hof van Justitie van 16 december 1976, Rewe-Zentralfinanz en Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punt 5.

Arrest van het Hof van Justitie van 14 september 2010, Akzo Nobel Chemicals en Akcros Chemicals/Commissie, C-550/07 P, EU:C:2010:512, punt 113.

Arrest van het Hof van Justitie van 12 februari 2015, Baczó en Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, punt 42.

Arrest van het Hof van Justitie van 27 februari 2014, Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punt 51.

Arrest van het Hof van Justitie van 5 december 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punt 39.

Arrest van het Hof van Justitie van 14 januari 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo en Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, EU:C:2021:8, punten 47 en 48.

Arrest van het Hof van Justitie van 22 juni 2021, Latvijas Republikas Saeima (strafpunten voor verkeersovertredingen), C-439/19, EU:C:2021:504, punten 132 en 133.

Rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Arrest van de Grote Kamer, 28 juni 2018, G.I.E.M. S.r.l. e.a. tegen Italië, verzoekschrift nr. 1828/06, §§ 211, 223 tot en met 225 en 233.

Arrest van 12 mei 2015, Gogitidze e.a. tegen Georgië, verzoekschrift nr. 36862/05, §§ 102 en 103.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden: artikelen 6 en 7.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Latvijas Republikas Satversme (grondwet van de Republiek Letland; hierna: „Letse grondwet”): artikel 92, eerste volzin, waarin wordt bepaald dat eenieder zijn rechten en rechtmatige belangen moet kunnen verdedigen voor een onpartijdig gerecht.

Krimināllikums (Lets wetboek van strafrecht): artikel 70.¹⁰, artikel 70.¹¹, lid 1, en artikel 70.¹³, lid 1.

Kriminālprocesa likums (Lets wetboek van strafvordering): artikel 380, artikel 626, artikel 627, leden 1, 2, 3, en 4, artikel 628, artikel 629, leden 2 en 6, artikel 630, leden 1, 2 en 4 (lid 4 van deze bepaling is van kracht met ingang van 3 november 2022), artikel 631, leden 1, 3 en 4 (lid 4 van deze bepaling is van kracht met ingang van 3 november 2022).

In artikel 631, lid 3, van het Letse wetboek van strafvordering (hierna: „litigieuze bepaling”) is het volgende bepaald: „Nadat hij het beroep of de vordering heeft onderzocht, kan de rechter de beslissing van de rajona (pilsētas) tiesa (rechter in eerste aanleg, Letland) nietig verklaren en de in artikel 630 van dit wetboek bedoelde beslissing geven. Deze beslissing is niet vatbaar voor hoger beroep.”

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 De litigieuze bepaling maakt deel uit van hoofdstuk 59 van de elfde titel van het Letse wetboek van strafvordering, dat de procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen regelt. Volgens deze regeling kan de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit, om naar behoren te kunnen beslissen over vermogensrechtelijke kwesties die zich in de voorbereidende fase van de strafprocedure voordoen en om redenen van proceseconomie, de stukken inzake de onrechtmatig verkregen voorwerpen uit de strafzaak tillen en een procedure inleiden om te doen verklaren dat die voorwerpen zijn verkregen uit illegale activiteiten. In dat geval zendt de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit die stukken toe aan de rechter in eerste aanleg, die zal beslissen of de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen. Indien de rechter in eerste aanleg vaststelt dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen, beslist hij over het lot van de voorwerpen, waaronder over de eventuele confiscatie ervan. Tegen de beslissing van de rechter in eerste aanleg kan beroep worden ingesteld bij een regionale rechter (apgabaltiesa). Krachtens de litigieuze bepaling kan de regionale rechter de beslissing van de rechter in eerste aanleg vernietigen en een beslissing over de onrechtmatig verkregen voorwerpen geven, waartegen geen beroep kan worden ingesteld.
- 2 In het kader van het door verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa (grondwettelijk hof, Letland; hierna: „verwijzende rechter”) ingestelde beroep tot constitutionele toetsing is aan die rechter de vraag voorgelegd of de litigieuze bepaling verenigbaar is met artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet. Verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa zijn van mening dat de litigieuze bepaling niet verenigbaar is met artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest, artikel 8, leden 1 en 6, van richtlijn 2014/42 en artikel 4 van kaderbesluit 2005/212.
- 3 Tegen elk van de verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa is wegens vermeend grootschalig witwassen van geld een strafprocedure ingeleid, welke procedures zich nog in de fase van het vooronderzoek bevinden. In die strafprocedures is beslag gelegd op onroerende goederen, gelden en/of financiële activa van voornoemde verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa. In elk van die procedures heeft de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit besloten een procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen in te leiden in verband met de voorwerpen waarop beslag is gelegd, alsmede om de stukken uit het dossier met betrekking tot de onrechtmatig verkregen voorwerpen toe te zenden aan de rechter die de zaak behandelde.
- 4 In vier van die procedures heeft de Ekonomisko lietu tiesa (economische rechter, Letland) bij beschikking verklaard dat de voorwerpen niet onrechtmatig waren verkregen en heeft hij de procedure betreffende deze voorwerpen beëindigd. Nadat de openbaar aanklager bezwaar had gemaakt tegen deze beschikkingen, heeft de Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (strafkamer van de regionale rechter Riga, Letland) in al die zaken verklaard dat de onroerende

goederen, gelden en financiële activa onrechtmatig waren verkregen en de confiscatie ervan gelast.

- 5 In een van voornoemde procedures heeft de Ekonomisko lietu tiesa verklaard dat een deel van de voorwerpen onrechtmatig was verkregen, de confiscatie ervan gelast en de procedure ten aanzien van de andere partij beëindigd. Na onderzoek van het beroep dat was ingesteld door de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit tegen het gedeelte van de beschikking van die rechter waarbij de procedure werd beëindigd, heeft de Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig waren verkregen en de confiscatie ervan gelast.
- 6 In een van die procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen was een deel van de voorwerpen reeds door de rechter in eerste aanleg tot opbrengst van misdrijven en vatbaar voor confiscatie verklaard, terwijl het resterende deel door de regionale rechter tot opbrengst van misdrijven en vatbaar voor confiscatie is verklaard. In de overige procedures zijn de voorwerpen echter alleen door de regionale rechter tot opbrengsten van misdrijven verklaard en geconfisqueerd. Volgens de litigieuze bepaling kan tegen voornoemde beslissingen van de regionale rechter geen beroep worden ingesteld.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 7 De verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa betogen dat de litigieuze bepaling hen niet toestaat cassatieberoep in te stellen tegen beslissingen van de regionale rechter. Bijgevolg kunnen zij niet laten toetsen of die rechter de procedureregels heeft gerespecteerd en de regels van materieel recht correct heeft toegepast bij het vaststellen van de beslissingen waarbij hij de confiscatie van de voorwerpen heeft gelast. Dit is met name relevant voor de gevallen dat de rechter in eerste aanleg de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen heeft beëindigd en de beslissing waarbij werd verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig waren verkregen en de confiscatie ervan werd gelast, uitsluitend door de regionale rechter is gegeven.
- 8 De verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa stellen zich op het standpunt dat vermogensrechtelijke kwesties die zich in strafprocedures voordoen ook op andere manieren op passende wijze moeten kunnen worden opgelost, onder waarborging van de proceseconomie, bijvoorbeeld door in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen te voorzien in cassatie en in termijnen voor het onderzoek van beroepen, of door de bevoegdheid van de regionale rechter te beperken en te bepalen dat deze de in eerste aanleg gegeven beslissing kan bevestigen of vernietigen en de kwestie van de onrechtmatigheid van de herkomst van de voorwerpen voor een nieuwe toetsing kan terugverwijzen naar de rechter in eerste aanleg. In hun optiek kan niet worden aanvaard dat het beginsel van proceseconomie prevaleert boven andere beginselen. Bovendien mag dat beginsel het recht op een eerlijk proces niet onevenredig beperken.

- 9 Voornoemde partijen stellen dat richtlijn 2014/42 krachtens artikel 4, lid 2, ervan van toepassing is op alle procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen en dat de eigenaars van die voorwerpen recht hebben op de in artikel 8 van die richtlijn neergelegde waarborgen. De waarborg van artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42, die voorziet in de daadwerkelijke mogelijkheid om het confiscatiebevel voor een rechter te betwisten, moet worden beschouwd als een dwingend vereiste dat moet worden nageleefd in alle gevallen dat er voorwerpen worden geconfisqueerd. Aangezien de voorwerpen van de verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa in wezen tot opbrengsten van misdrijven zijn verklaard en bij beslissing van de regionale rechter zijn geconfisqueerd, zijn die partijen de opvatting toegedaan dat de betrokken beslissingen moeten worden beschouwd als „confiscatiebevelen” in de zin van richtlijn 2014/42.
- 10 De verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa vestigen de aandacht op het feit dat in Letland de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen niet van civielrechtelijke aard is, maar wordt ingeleid op basis van het geheel aan bewijsstukken dat beschikbaar is in een strafzaak voordat het strafbare feit wordt vastgesteld en iemand daar schuldig aan wordt bevonden. In Letland is de toepassing van confiscatie derhalve gekoppeld aan het plegen van een strafbaar feit, aangezien de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen stoelt op bewijs dat is geëxtraheerd uit de stukken van de strafrechtelijke hoofdprocedure.
- 11 De instelling die de litigieuze bepaling heeft vastgesteld, de Latvijas Republikas Saeima (parlement van de Republiek Letland; hierna: „Letse parlement”), acht die bepaling in overeenstemming met artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet.
- 12 Aangezien de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen een uitzondering vormt op de wijze waarop in de strafrechtelijke hoofdprocedure vermogensrechtelijke kwesties worden opgelost, kan die procedure worden beheerst door andere regels die beogen het doel ervan snel en efficiënt te bereiken. De in de litigieuze bepaling voorziene regeling is een van de middelen om tot een snelle en efficiënte oplossing van vermogensrechtelijke kwesties te komen. De vraag of een voorwerp onrechtmatig is verkregen en aan confiscatie kan worden onderworpen, kan in twee instanties worden beantwoord, in elk waarvan afzonderlijk de herkomst van het voorwerp moet worden onderzocht en de feiten en de juridische vraagstukken die aan de zaak ten grondslag liggen moeten worden beoordeeld.
- 13 Daarenboven kan volgens het Letse parlement noch uit artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, noch uit artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet worden afgeleid dat er een cassatie-instantie moet worden ingevoerd voor procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, en evenmin dat moet worden gewaarborgd dat er beroep kan worden ingesteld tegen beslissingen van regionale rechters waarbij wordt verklaard dat voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en

geconfisqueerd kunnen worden. Volgens het Letse parlement beschikt de Staat over een beoordelingsmarge bij het bepalen van de rechterlijke instanties en beroepsprocedures voor elk type zaak. De vraag of een procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen moet voorzien in een cassatie-instantie die enkel de correcte toepassing van materiële en procedurele regels toetst, is dus niet zozeer een rechtsvraag, maar veeleer een opportuniteitsvraag die door de wetgever moet worden beantwoord.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 14 In de rechtspraak van de verwijzende rechter wordt erkend dat bij het vaststellen van de inhoud en het toepassen van nationale wettelijke bepalingen rekening moet worden gehouden met het Unierecht dat tot doel heeft de democratie te versterken, evenals met de uitlegging van dat recht in de rechtspraak van het Hof van Justitie.
- 15 De litigieuze bepaling maakt deel uit van de regels inzake procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen. Uit de rechtspraak van de verwijzende rechter kan worden opgemaakt dat aan personen die een band hebben met die voorwerpen in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, het in artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet verankerde recht op een eerlijk proces wordt gewaarborgd. Een eerlijk proces omvat in het bijzonder twee aspecten, te weten een „onpartijdig proces”, in die zin dat de zaak wordt onderzocht door een onafhankelijke rechter, en een „juist proces”, in de zin dat er een passende procedure wordt gevolgd die in overeenstemming is met de rechtsstaat en in het kader waarvan de zaak wordt onderzocht. Een eerlijk proces in de zin van een passende gerechtelijke procedure die in overeenstemming is met de rechtsstaat, omvat het recht van beroep.
- 16 De verwijzende rechter heeft verklaard dat artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet de Staat niet verplicht om voor alle categorieën zaken te voorzien in het recht om cassatieberoep in te stellen tegen rechterlijke beslissingen. Om personen in staat stellen hun rechten en legitieme belangen effectief te beschermen, moet de Staat daarentegen wel voorzien in een rechtskader en een procedure voor het instellen van beroep tegen rechterlijke beslissingen. Ook heeft de Staat een positieve verplichting om in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen de doeltreffende bescherming van rechten te waarborgen, wat onder meer inhoudt dat particulieren moeten beschikken over processuele waarborgen om hun eigendomsrechten te kunnen verdedigen.
- 17 Om te bepalen of de litigieuze bepaling in overeenstemming is met artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet, moet de verwijzende rechter nagaan of die bepaling waarborgt dat de persoon die een band heeft met de voorwerpen de mogelijkheid heeft om zijn eigendomsrecht effectief te verdedigen. Specifiek moet worden beoordeeld of de wetgever bevoegd was een regeling vast te stellen die niet voorziet in de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen een beslissing van de regionale rechter, zelfs als die beslissing de eerste beslissing in een zaak is

waarbij wordt verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en kunnen worden geconfisqueerd. Aangezien de litigieuze bepaling deel uitmaakt van de procedureregels voor de confiscatie van opbrengsten van strafbare feiten, zijn artikel 47 van het Handvest, richtlijn 2014/42 en kaderbesluit 2005/212, die beogen te waarborgen dat alle lidstaten beschikken over doeltreffende wetten inzake de confiscatie van opbrengsten van strafbare feiten, relevant voor die beoordeling.

- 18 De verwijzende rechter is van oordeel dat strafbare feiten die het voorwerp zijn van een strafprocedure, waarvan procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen worden afgescheiden, behoren tot de strafbare feiten die onder de in artikel 3 van richtlijn 2014/42 bedoelde wetgeving en bijgevolg binnen de materiële werkingssfeer van die richtlijn vallen. Bovendien is de sanctie voor deze strafbare feiten een gevangenisstraf van drie tot twaalf jaar.
- 19 Het Hof van Justitie heeft verklaard dat richtlijn 2014/42, net als kaderbesluit 2005/212 waarnaar die richtlijn verwijst, de lidstaten verplicht om gemeenschappelijke minimumvoorschriften vast te stellen voor de confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van het misdrijf teneinde de wederzijdse erkenning van in het kader van een strafprocedure vastgestelde rechterlijke confiscatiebevelen te vergemakkelijken. Richtlijn 2014/42 regelt niet de confiscatie van voor illegale activiteiten gebruikte hulpmiddelen of uit die activiteiten voortkomende opbrengsten die door een rechterlijke instantie van een lidstaat wordt gelast in een procedure die niet ziet op de vaststelling van een of meerdere strafbare feiten of die niet onmiddellijk op die vaststelling volgt. Een dergelijke confiscatie gaat namelijk verder dan de minimumvoorschriften die deze richtlijn volgens artikel 1, lid 1, ervan vaststelt, zodat de regeling van die confiscatie valt onder de bevoegdheid van de lidstaten om in hun nationale recht meer uitgebreide bevoegdheden te bepalen, zoals kan worden gelezen in overweging 22 van de richtlijn. Bijgevolg moet de verwijzende rechter beoordelen of richtlijn 2014/42, net als kaderbesluit 2005/212 waarnaar die richtlijn verwijst, kan worden toegepast op een rechtskader als hetwelk is neergelegd in hoofdstuk 59 van het Letse wetboek van strafvordering.
- 20 In casu houdt de litigieuze bepaling verband met de procedure van hoofdstuk 59 van het Letse wetboek van strafvordering, volgens welke bij rechterlijke beslissing kan worden verklaard dat voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen. Dat betekent dat de beslissing van de rechtbank wordt gegeven in een afzonderlijke procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen die wordt gevoerd voordat de rechter in de strafzaak zijn definitieve oordeel uitspreekt. Het gaat hier om een afzonderlijke, onafhankelijke procedure waarin de rechter zich beperkt tot een beoordeling van de enige kwestie waar die zaak om draait: de vermogensrechtelijke kwestie. In deze procedure wordt niet de schuld van de persoon bepaald, maar wordt enkel beslist over de illegale herkomst van de voorwerpen of het verband daarvan met een strafbaar feit (in-remprocedures) en worden vermogensrechtelijke kwesties definitief beslecht. Als in de voorbereidende fase van de strafprocedure een procedure betreffende

onrechtmatig verkregen voorwerpen wordt ingeleid en de rechter in het kader van die laatste procedure verklaart dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen, beslist de rechtbank in de hoofdstrafprocedure niet langer over het lot van die voorwerpen. In procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen wordt niet de schuld van de persoon beoordeeld, en die procedures zijn niet gebaseerd op een veroordeling.

- 21 Richtlijn 2014/42 zou derhalve, net als kaderbesluit 2005/212 waarnaar het verwijst, aldus kunnen worden uitgelegd dat hij niet van toepassing is op het rechtskader dat is neergelegd in hoofdstuk 59 van het Letse wetboek van strafvordering, aangezien bij rechterlijke beslissing wordt vastgesteld dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen voordat er een strafbaar feit is vastgesteld en een persoon schuldig aan dat feit is bevonden.
- 22 In zijn beoordeling of een confiscatie zonder voorafgaande strafrechtelijke veroordeling gelijkwaardig is aan een sanctie in de zin van artikel 7 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verklaard dat het uitgangspunt voor die beoordeling wordt gevormd door de vraag of de confiscatie wordt opgelegd na een beslissing waarbij de persoon schuldig aan het plegen van een strafbaar feit wordt verklaard. In deze beoordeling komen echter ook andere factoren om de hoek kijken, zoals het karakter en het doel van de procedure en de omvang van de confiscatie, alsmede de aard van deze procedure zoals omschreven in de nationale wetgeving en de uitvoeringsregeling daarvan.
- 23 Volgens het Letse recht kunnen in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, de stukken van het strafdossier die het verband tussen de voorwerpen en het strafbare feit of de illegale herkomst van de voorwerpen moeten aantonen, worden gescheiden van de strafzaak. In die afzonderlijke procedure worden de conclusies inzake het verband tussen de voorwerpen en het strafbare feit of de illegale herkomst van de voorwerpen niettemin gebaseerd op, onder meer, de stukken in het strafdossier van het hoofdgeding waarin het strafbare feit wordt vastgesteld en een persoon schuldig aan het plegen van dat strafbare feit wordt bevonden.
- 24 In artikel 4, lid 2, van richtlijn 2014/42 wordt bepaald dat die richtlijn in bepaalde omstandigheden ook van toepassing moet zijn wanneer een strafprocedure met betrekking tot een strafbaar feit is aangevangen, maar daarin geen veroordeling is uitgesproken. Over deze bepaling is geen rechtspraak van het Hof van Justitie voorhanden.
- 25 Uit deze bepaling, gelezen in samenhang met artikel 2, lid 4, van richtlijn 2014/42, kan worden afgeleid dat richtlijn 2014/42 in bepaalde omstandigheden ook van toepassing is op de confiscatie van opbrengsten van misdrijven zonder dat er een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken. Bovendien zouden de bewoordingen van artikel 4, lid 2, van richtlijn 2014/42 er met name ook op

kunnen duiden dat de daarin genoemde redenen op grond waarvan confiscatie niet mogelijk is niet uitputtend zijn.

- 26 Dientengevolge zou, in de zaak waarvan de verwijzende rechter kennisneemt, de uitlegging van richtlijn 2014/42 en van kaderbesluit 2005/212 kunnen leiden tot uiteenlopende conclusies ten aanzien van de vraag of de hier onderzochte confiscatieprocedure valt binnen de in overweging 22 van richtlijn 2014/42 bedoelde bevoegdheden van de lidstaten en of, als gevolg daarvan, voornoemde rechtshandelingen niet van toepassing zijn op die procedure.
- 27 Hoewel het Hof van Justitie artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/42 en artikel 2, lid 1, van kaderbesluit 2005/212 bij herhaling heeft uitgelegd, ook in verband met nationale regels die voorzien in de confiscatie van opbrengsten van misdrijven zonder dat er een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken, is geen van deze rechtshandelingen tot dusver uitgelegd in verband met een in het nationale recht voorziene procedure voor de confiscatie van onrechtmatig verkregen voorwerpen die niet in het kader van een civiele procedure wordt gevoerd en wordt ingeleid op basis van een geheel aan bewijsstukken dat beschikbaar is in een strafprocedure voordat er een strafbaar feit wordt vastgesteld en een persoon schuldig wordt bevonden aan het plegen van dat strafbare feit. Zoals blijkt uit de rechtspraak van het Hof van Justitie, is de juiste uitlegging en toepassing van richtlijn 2014/42 en van kaderbesluit 2005/212, gelet op hun doelstelling om de confiscatie van voorwerpen in strafzaken binnen de Unie te verbeteren, in de onderhavige omstandigheden feitelijk en rechtens niet zo evident dat zij geen enkele ruimte voor redelijke twijfel laat over de werkingssfeer van die rechtshandelingen.
- 28 Indien de in hoofdstuk 59 van het Letse wetboek van strafvordering neergelegde regels inzake confiscatie van onrechtmatig verkregen voorwerpen behoren tot de werkingssfeer van richtlijn 2014/42 en van kaderbesluit 2005/212 waarnaar die richtlijn verwijst, moeten de lidstaten de nodige maatregelen nemen om te waarborgen dat personen die door de maatregelen van die richtlijn worden geraakt recht hebben op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdige rechter om hun rechten te beschermen.
- 29 In overweging 38 van richtlijn 2014/42 wordt verklaard dat de richtlijn de grondrechten eerbiedigt, de in het Handvest erkende beginselen in acht neemt en moet worden toegepast overeenkomstig die rechten en beginselen. In artikel 47, lid 1, van het Handvest wordt op zijn beurt bepaald dat eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, recht heeft op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dat artikel gestelde voorwaarden. De in artikel 47 van het Handvest verankerde grondrechten worden bekrachtigd in richtlijn 2014/42 zelf, met name artikel 8, lid 6, tweede volzin, ervan, waarin wordt bepaald dat de lidstaten de persoon tegen wie het confiscatiebevel is gericht daadwerkelijk de mogelijkheid moeten bieden om het confiscatiebevel voor een rechter te betwisten.

- 30 Volgens de Letse regeling kan de rechter in eerste aanleg in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen besluiten die procedure te beëindigen indien hij tot de conclusie komt dat het geheel van aangedragen bewijsmiddelen ontoereikend is om aan te tonen dat de voorwerpen verband houden met een strafbaar feit of om op goede gronden aan te nemen dat de voorwerpen waarschijnlijk zijn verkregen uit een misdrijf.
- 31 Tegen de beslissing van de rechter in eerste aanleg kan beroep worden ingesteld bij de regionale rechter, die: 1) de beslissing van de rechter in eerste aanleg kan bevestigen, 2) de beslissing van de rechter in eerste aanleg waarbij wordt verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en kunnen worden geconfisqueerd, kan vernietigen en de procedure betreffende de onrechtmatig verkregen voorwerpen kan beëindigen, of 3) de beslissing van de rechter in eerste aanleg waarbij de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen is beëindigd, kan vernietigen en kan verklaren dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en kunnen worden geconfisqueerd. De beslissing van de regionale rechter is niet vatbaar voor beroep.
- 32 In Letland kunnen procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen derhalve worden onderzocht in twee gerechtelijke instanties en is er geen mogelijkheid om cassatieberoep in te stellen tegen beslissingen van de regionale rechter. Zelfs indien de rechter in eerste aanleg de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen heeft beëindigd op grond dat de herkomst van de voorwerpen uit een misdrijf niet is bewezen, kan de regionale rechter verklaren dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en de confiscatie ervan gelasten.
- 33 De bepalingen van richtlijn 2014/42 bevatten geen regels die specifiek van toepassing zijn op de feitelijke omstandigheden die aan de onderhavige zaak ten grondslag liggen, dat wil zeggen regels voor gevallen waarin de rechter in eerste aanleg de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen heeft beëindigd, maar die beslissing wordt vernietigd door de regionale rechter, die in zijn beslissing verklaart dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en de confiscatie ervan gelast. In casu moet daarom worden bepaald hoe de term „confiscatiebevel” van artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42 moet worden uitgelegd.
- 34 Enerzijds zou kunnen worden gesteld dat artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42 vereist dat een persoon van wie voorwerpen zijn geconfisqueerd het recht heeft om tegen die beslissing beroep in te stellen bij ten minste één rechterlijke instantie, ongeacht of het gaat om een beslissing tot beëindiging van de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen of om een beslissing waarbij wordt verklaard dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en de confiscatie ervan wordt gelast. Deze uitlegging zou leiden tot de conclusie dat het recht van de verzoekende partijen bij de Satversmes tiesa om bij een rechterlijke instantie op te komen tegen het confiscatiebevel, en bijgevolg hun

recht op een doeltreffende voorziening in rechte, door de litigieuze bepaling reeds wordt gewaarborgd.

- 35 Anderzijds kan artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42 ook aldus worden uitgelegd dat moet worden gewaarborgd dat de persoon beroep kan instellen tegen het confiscatiebevel dat tot de definitieve ontneming van een voorwerp leidt. In artikel 2, punt 4, van richtlijn 2014/42 is het begrip „confiscatie” juist gedefinieerd als de definitieve ontneming van voorwerpen. De definitie van het woord „confiscatie” in andere handelingen van de Unie inzake de confiscatie van voorwerpen is bovendien vergelijkbaar met die van artikel 2, punt 4, van richtlijn 2014/42. Zo wordt in artikel 2, punt 2, van verordening (EU) 2018/1805 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 inzake de wederzijdse erkenning van bevroezingsbevelen en confiscatiebevelen, het begrip „confiscatiebevel” gedefinieerd als „een onherroepelijke straf of maatregel, opgelegd door een rechtbank na een procedure in verband met een strafbaar feit, die leidt tot definitieve ontneming van voorwerpen aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon”. In diezelfde lijn wordt in artikel 1, vierde streepje, van kaderbesluit 2005/212 bepaald dat onder „confiscatie” moet worden verstaan „een straf of maatregel opgelegd door een rechter na een procedure in verband met één of meer strafbare feiten, welke straf of maatregel leidt tot het blijvend ontnemen van de beschikkingsbevoegdheid over voorwerpen”.
- 36 In het kader van deze uitlegging van artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42 zou kunnen worden geconcludeerd dat het begrip „confiscatiebevel” beperkt is tot de beslissing van een rechter waarbij definitief een voorwerp wordt ontnomen. Een rechterlijke beslissing tot beëindiging van de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen kan daarentegen niet worden beschouwd als een „confiscatiebevel” in de zin van artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42, ook niet als de mogelijkheid bestond om de voorwerpen te confisqueren. Bijgevolg moet in casu alleen de beslissing van de regionale rechter waarbij is verklaard dat de voorwerpen van de verzoekende partijen bij de Satvermes tiesa onrechtmatig zijn verkregen en de confiscatie ervan is gelast, welke volgens de litigieuze bepaling niet vatbaar is voor beroep, worden beschouwd als een „confiscatiebevel” in de zin van die Unierechtelijke bepaling.
- 37 Gegeven de situatie die in de onderhavige zaak moet worden beoordeeld, kunnen dus verschillende conclusies worden getrokken met betrekking tot de uitlegging van artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42. Het Hof [van Justitie] heeft eerder verduidelijkt hoe het begrip „confiscatie” in de zin van artikel 2, lid 4, van richtlijn 2014/42 moet worden uitgelegd, maar heeft zich niet uitgesproken over de uitlegging van het begrip „confiscatiebevel” in artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42. Voor de beslechting van de onderhavige zaak moet daarom de inhoud van het begrip „confiscatiebevel” in artikel 8, lid 6, tweede volzin, van richtlijn 2014/42 worden verduidelijkt, dat wil zeggen dat de vraag moet worden beantwoord of een confiscatiebevel alleen de beslissing is waarbij wordt verklaard dat voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen en kunnen worden

geconfisqueerd, dan wel ook de beslissing waarbij een rechter een procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen beëindigt.

- 38 De te beantwoorden vraag is derhalve of, ingeval de in casu aan de orde zijnde bepaling binnen de werkingssfeer van voornoemde Unieregeling valt, een nationale regeling die, in het belang van een snelle en efficiënte beslechting van vermogensrechtelijke kwesties, niet voorziet in het recht van de persoon die een band met de voorwerpen heeft om beroep in te stellen tegen de beslissing van een regionale rechter, ook al is die beslissing de eerste waarbij wordt verklaard dat een voorwerp onrechtmatig is verkregen en kan worden geconfisqueerd en de rechter in eerste aanleg in die zaak heeft besloten de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen te beëindigen, in overeenstemming is met het in artikel 47 van het Handvest vervatte recht op een doeltreffende voorziening in rechte en met de waarborg die is neergelegd in artikel 8, lid 6, van richtlijn 2014/42, waarin wordt bepaald [dat moet worden voorzien in] in de daadwerkelijke mogelijkheid om tegen een confiscatiebevel beroep in te stellen bij een rechter.
- 39 Ook wenst de verwijzende rechter van het Hof van Justitie te vernemen tot welk moment de rechtsgevolgen van de litigieuze bepaling in stand kunnen blijven.
- 40 Volgens artikel 32, lid 1, van de Satversmes tiesas likums (Letse wet betreffende het grondwettelijk hof) is een arrest van de verwijzende rechter definitief en uitvoerbaar zodra het is gewezen. Volgens artikel 31, punt 11, van diezelfde wet kan de verwijzende rechter in zijn arrest evenwel aangeven wanneer de betrokken bepaling ophoudt rechtsgevolgen te sorteren. Om te bepalen vanaf welk moment de betrokken bepaling geen rechtsgevolgen meer sorteert, moet de verwijzende rechter beoordelen of er gronden zijn die ertoe nopen de litigieuze bepaling met terugwerkende kracht nietig te verklaren. Indien de verwijzende rechter daarentegen tot de conclusie komt dat de wetgever tijd nodig heeft om een nieuwe regeling vast te stellen, kan hij beslissen dat de betrokken bepaling vanaf een bepaalde datum in de toekomst ophoudt rechtsgevolgen te sorteren. Bij de beslissing over het moment waarop de betrokken bepaling ophoudt rechtsgevolgen te sorteren, moeten het rechtszekerheidsbeginsel en de grondrechten van bepaalde personen tegen elkaar worden afgewogen.
- 41 Zoals het Hof van Justitie in zijn vaste rechtspraak heeft verklaard, kan het slechts bij wijze van uitzondering – krachtens het aan de rechtsorde van de Unie inherente algemene beginsel van rechtszekerheid – beperkingen stellen aan de mogelijkheid voor iedere belanghebbende om zich te beroepen op een door het Hof van Justitie uitgelegde bepaling teneinde te goeder trouw tot stand gekomen rechtsbetrekkingen ter discussie te stellen. Een dergelijke beperking kan volgens vaste rechtspraak van het Hof enkel worden gesteld in het arrest zelf waarbij de gevraagde uitlegging wordt gegeven.
- 42 De verwijzende rechter is van oordeel dat het in casu in aanmerking moet worden genomen dat de confiscatie van onrechtmatig verkregen voorwerpen plaatsvindt

ter bescherming van een zwaarwegend algemeen belang en tot doel heeft om het beginsel van de rechtsstaat te waarborgen.

- 43 De regeling op grond waarvan de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit stukken die betrekking hebben op onrechtmatig verkregen voorwerpen uit de strafprocedure kan tillen en een procedure met betrekking tot die voorwerpen kan inleiden om, mede ten behoeve van de proceseconomie, op passende wijze te beslissen over vermogensrechtelijke kwesties die zich voordoen in de vooronderzoeksfase van de strafprocedure, is van kracht sinds 1 oktober 2005. De litigieuze bepaling is sinds 1 juli 2009 van kracht. De rechtsbetrekkingen die door een definitieve beslissing van de verwijzende rechter in het hoofdgeding zouden worden geraakt, zijn derhalve talrijk. Als onrechtmatig verkregen voorwerpen worden geconfisqueerd, vloeien de overeenkomstige middelen naar de Staatsbegroting. De betrokken bepaling is dus nauw verbonden met de Staatsbegroting, en de terugwerkende kracht van een nietigverklaring ervan zou negatieve gevolgen voor de stabiliteit van de Staatsbegroting kunnen hebben en afbreuk kunnen doen aan de rechtszekerheid.
- 44 Rechtsstabiliteit is een essentieel bestanddeel van het rechtszekerheidsbeginsel, dat, onder meer, niet alleen een bij wet voorziene rechtsgang vereist, maar ook een juridisch duurzame afsluiting ervan. De litigieuze bepaling wordt als wettig beschouwd en wordt door overheidsinstanties toegepast in alle procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen.
- 45 In het licht van het voorgaande moet worden bepaald of, ingeval zou worden geoordeeld dat de litigieuze bepaling niet in overeenstemming is met de vereisten van artikel 92, eerste volzin, van de Letse grondwet, van het Handvest, van richtlijn 2014/42 en van kaderbesluit 2005/212, de beginselen van rechtszekerheid en voorrang van het Unierecht aldus moeten worden uitgelegd dat uit de omstandigheden van de zaak kan worden afgeleid dat de litigieuze bepaling kon worden toegepast en de rechtsgevolgen van de toepassing ervan in stand kunnen worden gelaten tot het door de verwijzende rechter in zijn beslissing te bepalen moment waarop de betwiste bepaling ophoudt rechtsgevolgen te sorteren.